

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 5.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.5.79>
УДК: 334.02:658.51

Л. Л. Мельник,

к. е. н., доцент кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9554-7348>

І. І. Байдак,

старший викладач кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9096-2216>

МІЖНАРОДНИЙ ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ І ЙОГО ВПЛИВ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ВИРОБНИЦТВА В АПК УКРАЇНИ

L. Melnik,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management, Public Management and Administration,

Dnipro State Agrarian and Economic University

I. Baidak,

Senior Lecturer of the Department of Management,

Public Management and Administration,

Dnipro State Agrarian and Economic University

INTERNATIONAL TRANSFER OF TECHNOLOGY AND ITS IMPACT ON THE ORGANIZATION OF PRODUCTION IN THE AGRO- INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE

Умови сьогодення передбачають міжнародну співпрацю з розвиненими країнами світу, що надасть широкі можливості та перспективи для вітчизняних підприємств агропромислового комплексу. Підприємство будь-якої форми власності, яке перебуває на етапі активного розвитку та стабільної підприємницької діяльності, розпочинає розширення економічних зв'язків та намагається вийти на міжнародні ринки. Враховуючи системні кризи, конкуренцію між суб'єктами господарювання та зміни, які притаманні сучасним умовам, важливою умовою виживання на ринку є їх здатність до інноваційної діяльності, реалізації проектів міжнародного трансферу технологій. Закордонні компанії використовують трансфер технологій як інструмент для виходу на міжнародний ринок, а для українських підприємств це є можливістю формування інноваційної системи на комплексній основі. Трансфер технологій дозволяє розповсюджувати та впроваджувати передові технології. Впровадження та комерціалізація конкурентоспроможних сучасних технологій, ефективний технологічний обмін розширюють можливості високотехнологічного імпорту та експорту, сприяють економічному розвитку та налагодженню співробітництва у цій сфері між Україною та передовими країнами світу. Україна, яка є однією з провідних аграрних держав світу, також відчуває вплив міжнародного трансферу технологій на організацію виробництва в аграрному секторі. У статті надано визначення понять трансферт технологій, міжнародний трансферт технологій, розглянуті форми трансферу технологій, канали передачі технологій, значення та основні проблеми втілення технологій, основні аспекти міжнародного трансферу технологій та його вплив на організацію виробництва в агропромисловому комплексі України. Сучасна міжнародна співпраця створює значні можливості для українських підприємств агропромислового сектору. Незалежно від форми власності, підприємства, які активно розвиваються або мають стабільний бізнес, починають розширювати свої економічні зв'язки для просування на зовнішні ринки. У сучасних умовах ключовою

умовою успіху на ринку є здатність аграрних підприємств до інвестиційно-інноваційної діяльності та реалізації міжнародних проєктів з трансфером технологій. В організації виробництва АПК технологічні аспекти та їх оновлення – важлива складова комплексу заходів з удосконалення менеджменту та підвищення ефективності діяльності підприємств. Незважаючи на сучасні виклики, з якими стикається Україна, потрібно зберегти лідерство на світовому ринку аграрної продукції, використовуючи технічні та наукові досягнення через технологічне оновлення.

Today's conditions envisage international cooperation with developed countries of the world, which will provide wide opportunities and prospects for domestic enterprises of the agro-industrial complex. An enterprise of any form of ownership, which is at the stage of active development and stable business activity, begins to expand economic ties and tries to enter international markets. Taking into account systemic crises, competition between business entities and changes inherent in modern conditions, an important condition for survival on the market is their ability to innovate, implement international technology transfer projects. Foreign companies use technology transfer as a tool to enter the international market, and for Ukrainian enterprises it is an opportunity to form an innovative system on a comprehensive basis. Technology transfer allows the diffusion and implementation of advanced technologies. The introduction and commercialization of competitive modern technologies, effective technological exchange expand the possibilities of high-tech import and export, contribute to economic development and establishment of cooperation in this field between Ukraine and advanced countries of the world. Ukraine, which is one of the leading agrarian countries in the world, also feels the influence of international technology transfer on the organization of production in the agricultural sector. The article defines the concepts of technology transfer, international technology transfer, considered forms of technology transfer, technology transfer channels, the meaning and main problems of technology implementation, the main aspects of international

technology transfer and its impact on the organization of production in the agro-industrial complex of Ukraine. Modern international cooperation creates significant opportunities for Ukrainian enterprises in the agro-industrial sector. Regardless of the form of ownership, enterprises that are actively developing or have a stable business begin to expand their economic ties to advance to foreign markets. In modern conditions, the key condition for success on the market is the ability of agricultural enterprises to invest and innovate and implement international projects with technology transfer. In the organization of agricultural production, technological aspects and their updating are an important component of a complex of measures to improve management and increase the efficiency of enterprises. Despite the modern challenges faced by Ukraine, it is necessary to maintain leadership in the world market of agricultural products using technical and scientific achievements through technological renewal.

Ключові слова: *трансферт технологій, форми трансферу технологій, конкурентоспроможність, інновації, організація виробництва, сталий розвиток, міжнародні проекти.*

Keywords: *technology transfer, forms of technology transfer, competitiveness, innovations, production organization, sustainable development, international projects.*

Постановка проблеми. Швидкий розвиток міжнародних економічних відносин, співпраці, поглиблення інтеграційних та глобалізаційних процесів зумовлюють потребу трансферу не тільки знань, капіталу, робочої сили, але й сучасних технологій. На сучасному етапі розвиток міжнародного трансферу технологій в Україні ускладнюється як внутрішніми кризовими явищами, так і зовнішніми, пов'язаними з воєнним станом. Наша країна, яка є провідною аграрною державою, зіткнулася з рядом викликів та проблем у впровадженні передових технологій у сільському господарстві. Міжнародний трансфер технологій, хоча є потужним інструментом для підвищення ефективності та

конкурентоспроможності, не завжди успішно впроваджується в агропромислому комплексі України. Ця проблема виникає з ряду факторів, які обмежують ефективність трансферу технологій та впливають на організацію виробництва в аграрному секторі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням теорії, практики, проблем та напрямів сприяння міжнародному трансферу технологій присвячені праці таких учених як: В.В. Бегма, А.А. Величко, О.В. Гук, О.М. Левченко, В.В. Лимар, Ю.В. Макогон, Р.В. Ободець, В.В. Стадник та ін. Авторами досліджувались питання трансферу знань і технологій з метою забезпечення інноваційного розвитку підприємств, державне регулювання трансферу знань, міжнародного трансферу знань в умовах глобалізації світової економіки [5].

Не дивлячись на те, що дане питання розглядається рядом дослідників, воно не втрачає своєї актуальності, а такі поняття як трансфер технологій, інтелектуальна власність, інноваційні технології потребують подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз особливостей міжнародного трансферу технологій в умовах сучасної світової економіки і його вплив на організацію виробництва в агропромислому комплексі України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сучасних умовах стрімкого розвитку технологій, інтеграції та глобалізації економіки першочергове значення має розробка і впровадження передових технологій для отримання конкурентних переваг та підвищення ефективності виробництва. Саме міжнародний трансфер технологій стає вагомим аспектом у світовому просторі.

Почнемо з того, що трансфер технологій – це процес передачі навичок, знань, методів виробництва, складових об'єктів технологій між урядами та іншими установами з метою забезпечення науково-технічного прогресу. Трансфер дозволяє зробити технології доступними для широкого кола

користувачів, що буде сприяти подальшому їх використанню, відтворенню, а також створенню нових продуктів, товарів або послуг.

Згідно із Законом України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», трансферт технологій – це передача технології, яка оформляється шляхом укладення між фізичними та юридичними особами двостороннього або багатостороннього договору, яким установлюються, змінюються або припиняються майнові права та обов'язки щодо технології та її складових. Тобто, це процес, під час якого винахідник, тобто автор продукту, передає право на використання своїх розробок третій стороні.

Процес міжнародної передачі технологій містить у собі: відбір і придбання технологій, адаптацію та освоєння придбаної технології, розвиток місцевих можливостей по удосконаленню технології з урахуванням потреб національної економіки.

Для успішного просування технологій необхідне створення ефективної інфраструктури міжнародного трансферу у формі імпорту та експорту, яка допоможе обмінюватися сучасними винаходами, вийти країні на світову арену і зможе протидіяти незаконному відтоку вітчизняних технологій (промислове шпигунство, технічне піратство, порушення порядку патентування тощо). Трансфер технологій може здійснюватися в трьох різних формах (табл. 1).

Таблиця 1. Форми міжнародного трансферу технологій

Некомерційний (неринковий)	Комерційний (ринковий)	Нелегальний (несанкціонований)
<i>Технологічний обмін і підтримка</i> (передача науково-технічної інформації в науково-технічному співробітництві: гранти, публікації, обмін досвідом за довгостроковими програмами)	<i>Міжнародна торгівля технологічно місткими товарами та послугами</i> (патентами, ліцензіями, «ноу-хау», створення спільних підприємств, інжиніринг, надання наукомістких послуг, франчайзинг)	<i>Технічне піратство</i> (незаконне отримання інформації, недобросовісна конкуренція)

Згідно з поданою класифікацією, міжнародне перенесення технологій може відбуватися за некомерційних, комерційних та нелегальних умов. Отже передача технологій може відбуватися через різні канали, включаючи ринкові (або комерційні) та неринкові (некомерційні) з участю різних посередницьких структур, що охоплюють: технологічні знання, перекази через ТНК, торгівлю та рух людського капіталу, передачу ноу-хау, патентів на винаходи, патентне ліцензування, торгівлю безпатентними винаходами, інжиніринг, організацію спільного виробництва і спільного підприємства.

Передача за нелегальних умов включає в себе ситуації несанкціонованого використання (включаючи крадіжки), реплікації та імітації винаходів і технологій [4].

В залежності від сторін процесу виділяють три основні форми трансферу технологій:

- внутрішній (передача технології між підрозділами одного підприємства);
- квазивнутрішній (рух технології всередині союзів, альянсів);
- зовнішній трансфер (поширення технології незалежними споживачами та розробниками технологій).

В залежності від форми трансферу сам процес та його юридичне оформлення може відрізнятись. Кінцевою фазою трансферу буде передача прав на використання технології.

Трансфер технологій є важливим фактором для стимулювання інновацій та подальшого розвитку економіки, який сприяє покращенню виробничих процесів, розповсюдженню технічного прогресу, а також впливає на такі сфери, як наука, промисловість, аграрне виробництво, суспільство в цілому. Завдяки обміну досягненнями в технологічному плані не тільки між галузями, але й країнами, трансфер технологій сприятиме співпраці, дасть можливість вітчизняним науковцям комерціалізувати та передати свої проекти за кордон.

Для активізації інноваційного середовища в Україні доводиться вирішувати питання забезпечення виходу вітчизняних прогресивних технологій, у тому числі вироблених суб'єктами малого та середнього підприємництва, на світові ринки. Тому пріоритетним напрямом української інноваційної політики є саме міжнародний трансфер [3].

Міжнародний трансфер технологій – це процес передачі наукових знань, інновацій та технічних навичок між країнами, який включає обмін технологіями, спільні дослідження та розвиток, ліцензійні угоди, а також прямі інвестиції в технологічні проекти. У контексті агропромислового сектора, міжнародний трансфер технологій означає передачу передових агротехнічних знань, сільськогосподарських методів та інших інновацій, що допомагають підвищити продуктивність та якість сільськогосподарської продукції.

Також міжнародний трансфер технологій трактується як міждержавне переміщення на комерційній або безоплатній основі матеріальних прав на об'єкти промислової власності, що проявляється в патентуванні, ліцензуванні, франчайзингу і виступає засобом розкриття саме інноваційного потенціалу тієї чи іншої країни.

Процес трансферу технологій з кожним роком набуває все більшого значення, яке проявляється у наступних позитивних моментах:

- підвищення конкурентоспроможності (доступ до передових технологій);
- стимулювання інновацій (обмін ідеями та новаторськими рішеннями);
- розвиток людського капіталу (розвиток кваліфікацій і навичок працівників);
- стає економічне зростання (поява технологічних і інноваційних кластерів).

Поряд із позитивними ефектами, при міжнародному трансфері технологій виникають й ускладнення, які стосуються таких аспектів:

- фінансові обмеження (обмін технологіями потребує значних витрат, що може бути недоступним для менш розвинених країн);

- юридичні та патентні питання (нерівність у правах власності на інтелектуальну власність ускладнює процес трансферу технологій та може призвести до конфліктних ситуацій);

- культурні бар'єри (різниця в культурних цінностях, менталітеті нації)

(рис. 1).

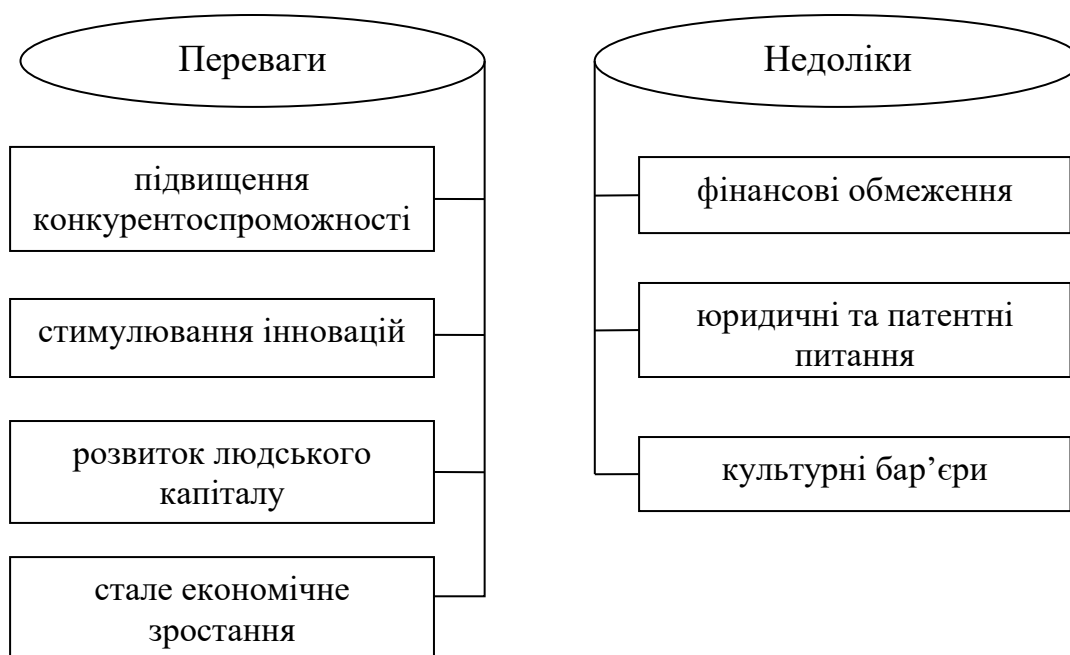

Рис. 1. Позитивні та негативні моменти трансферу технологій

В економіці розвинених країн світу домінують високотехнологічні галузі. Так, нові технології й знання впроваджуються у виробництво, а також мають місце і в повсякденному житті, що дає можливість прискорити вирішення багатьох соціальних та економічних проблем. Саме це підвищує конкурентоспроможність країн на світовому ринку.

Для України нагальною є потреба у міжнародному трансфері технологій, що зумовлено такими проблемами, як: недостатній рівень інвестицій, відсутність інфраструктури для трансферу технологій, відсутність належного захисту прав інтелектуальної власності, культурні та

організаційні бар'єри, відсутність кваліфікованої робочої сили, нестача якісних науково-технічних ресурсів. Так, більшість промислових об'єктів використовують застаріле обладнання та технології, частина виробничого та інвестиційного потенціалу втрачена через воєнний стан, більшість населення виїхало за кордон, тому залучення іноземних фахівців допомогло б впровадити передові знання та сучасні технології.

Звичайно, втілення іноземних технологій допоможе подолати технічну відсталість країни і допомогти розвинути промисловий та аграрний сектори, проте важливо розвивати й власне виробництво обладнання та технологій. Це можна досягти завдяки створенню сприятливого правового середовища, стимулювання досліджень та розвитку шляхом підтримки вітчизняних організацій, які проводять науково-дослідну діяльність; розвитку інфраструктури та інкубаторів інновацій, залучення іноземних інвестицій та міжнародних партнерів, розвитку освіти та кадрового потенціалу, створення механізмів співпраці між науковими установами та бізнесом.

Міжнародний трансфер технологій має значний вплив на організацію виробництва в аграрному секторі України з рядом переваг та недоліків.

До переваг можна віднести: підвищення ефективності виробництва за рахунок впровадження передових технологій; збільшення якості та кількості виробленої продукції; зменшення витрат на виробництво та підвищення прибутковості господарства. До недоліків відносять: необхідність адаптації технологій до конкретних умов та ресурсів України; проблеми з доступом до фінансування для впровадження та підтримки нових технологій; нерівність у розподілі та доступі до технологій між різними регіонами та господарствами.

Розвиток агропромислового сектору та його ключових галузей в Україні дозволяє забезпечити населення продовольством, промисловість – сировиною, а зовнішню торгівлю – експортними товарами.

Україна має високорозвинений агропромисловий комплекс, який забезпечує населення країни продуктами харчування та активно виступає на міжнародних ринках аграрної продукції. Україна має потужний експорт

сільськогосподарської продукції, який забезпечує стабільність глобального продовольчого ринку. До повномасштабної агресії РФ, що почалася 24 лютого 2022 року, Україна входила до п'ятірки світових лідерів-експортерів зернових при внутрішньому споживанні лише 20–25% обсягу їх виробництва. Загалом Україна забезпечувала: 10% світового експорту пшениці, 14% кукурудзи і 47% соняшникової олії. Сьогодні, завдячуючи підтримці партнерів, Україна залишається ключовим гравцем на світових ринках з часткою понад 10% міжнародної торгівлі зерна та соняшникової олії. У 2023 році експортовано 16,1 мільйонів тонн пшениці до 65 країн, 26,2 мільйони тонн кукурудзи до 80 країн і 5,7 мільйонів тонн соняшникової олії до 130 країн світу. Отже, агропромисловий сектор залишається ключовим в сучасних умовах розвитку економіки України [1].

В той же час Україна стикнулася зі значними викликами, що призвели до погіршення ситуації у галузі харчової безпеки внаслідок руйнування логістичних ланцюгів, зруйнованої інфраструктури, пошкоджених виробництв і, як наслідок, зменшення обсягів виробництва харчових продуктів на діючих підприємствах. Загальна сума прямих збитків для агропромислового комплексу України на червень 2023 року оцінюється у 8,7 мільярда доларів США (знищення та пошкодження сільськогосподарської техніки на 4,7 млрд. доларів США, знищення та крадіжки продукції більше ніж 1,9 млрд. доларів США, непрямі втрати – 40,3 млрд. доларів США).

В розвинених країнах аграрний сектор економіки розвивається завдяки широкому застосуванню сучасних агротехнічних підходів, які спрямовані на використання енерго- та ресурсозберігаючих інноваційних технологій.

Отже, шляхи розвитку агропромислового сектору України передбачають збалансовані структурні перетворення, максимальне використання науково-технічних досягнень та світового досвіду, а також застосування передових форм економіки та організації виробництва для вирішення актуальних проблем.

Організація виробництва у сільськогосподарських утвореннях – це комплекс заходів, які включають організаційні, економічні, технологічні та технічні аспекти, спрямовані на ефективне використання робочої сили, матеріальних ресурсів, інструментів та землі з метою отримання прибутку підприємством. Тому технологічне оновлення виробництва займає чільне місце в його організації та управлінні.

Основні стратегії для забезпечення функціонування аграрного сектора в умовах повномасштабної війни повинні бути спрямовані на збереження працездатності ланцюга «виробництво – перероблення – зберігання – постачання населенню харчових продуктів». Важливими є нарощування виробництва сільськогосподарської продукції, пошук та створення нових об'єктів для зберігання та першої обробки продукції. У відновлювальний період після війни необхідно забезпечити диверсифікацію розвитку аграрного виробництва, підвищення капіталізації та інвестиційної привабливості агропідприємств, формування ринкових інститутів, що сприятиме підвищенню ефективності використання ресурсів сільського господарства, зміцненню продовольчої безпеки країни, розвитку багатокладності, збільшенню експорту товарів з більшою доданою вартістю та створенню комфортних умов проживання у сільській місцевості. Необхідно формувати нову модель розвитку аграрного сектора після війни, яка балансуватиме економічні та екологічні аспекти та відповідатиме цілям сталого розвитку. В цьому контексті гостро стоїть питання трансферу технологій для покращення інноваційної складової організації виробництва.

Відновлення аграрного сектора на сучасних принципах буде стимулювати значну активізацію розвитку суміжних галузей економіки, таких як харчова промисловість, виробництво добрив, аграрне машинобудування, біоенергетика, сегменти ІТ-індустрії, які залучені в цифровізацію аграрного виробництва та логістики. Для оптимізації міжсекторної взаємодії будуть використовуватися стратегії формування агропродовольчих кластерів, залучення інвестицій в горизонтальну

диверсифікацію агробізнесу, а також створення умов для локалізації суміжних виробництв на території України.

Нагальною є потреба в розширенні експортного асортименту аграрної продукції через збільшення частки готових харчових продуктів. Цього можна досягти збільшуючи обсяги перероблення сільськогосподарської сировини в Україні, залучаючи інвестиції для створення високотехнологічних переробних підприємств. Важливою є підтримка виробників сільськогосподарської продукції, яка має попит на світовому ринку, зокрема, це стосується готової до споживання «нішової» та органічної продукції.

Збільшення обсягів експорту готових харчових продуктів сприятиме зниженню конфліктів з країнами-партнерами, які регулюють ввезення аграрної сировини і переходу України з позиції експортера сировинної продукції до постачальника продукції з більшою доданою вартістю.

Сучасна міжнародна співпраця створює значні можливості для українських підприємств агропромислового сектору. Незалежно від форми власності, підприємства, які активно розвиваються або мають стабільний бізнес, починають розширювати свої економічні зв'язки для просування на зовнішні ринки. У сучасних умовах ключовою умовою успіху на ринку є здатність аграрних підприємств до інвестиційно-інноваційної діяльності та реалізації міжнародних проектів з трансфером технологій.

Для закордонних підприємств трансфер технологій є засобом просування на міжнародному ринку, тоді як для українських підприємств він відкриває можливості для створення інноваційної системи на основі комплексного підходу. Технологічний трансфер – це інструмент поширення та впровадження нових технологій. Постачання обладнання є однією з важливих складових логістики, зокрема міжнародної, яка включає в себе закупівлю, транспортування, внутрішню перевірку та зберігання. Впровадження та комерціалізація передових технологій, ефективний обмін технологіями сприятимуть розвитку високотехнологічного імпорту та

експорту, сприяючи встановленню спільних стандартів економічного розвитку та співпраці між Україною та передовими країнами світу [2].

Прикладами успішного міжнародного трансферу технологій в Україні вважають: впровадження сучасних методів зрошення, використання сучасних сортів насіння та застосування точного землеробства, які вже показали свою ефективність у підвищенні врожайності та зменшенні витрат виробництва в Україні. Крім того, співпраця з міжнародними компаніями у сфері агробізнесу дозволяє українським господарствам отримати доступ до передових технологій та ринків збуту. Широкого розповсюдження набуло впровадження інформаційних технологій в сільському господарстві, що призвело до перегляду методів обробки сільськогосподарських культур та керування полями. Ці технології радикально змінили концепцію сільського господарства, зробивши його більш вигідним, ефективним, безпечним та простішим. П'ять найкращих інноваційних технологій в сільському господарстві, які визнані фермерами:

- ГІС технології в сільському господарстві та GPS сільське господарство.
- Супутникові знімки для аналізу.
- Використання дронів та інші види аерофотозйомки.
- Впровадження інформаційних технологій для сільського господарства та доступ до онлайн-даних.
- Об'єднання наборів даних для комплексного аналізу та управління.

Конкурентна позиція України в наш час є досить нестійкою через воєнний стан, який призвів до втрати значної частини промислового та інвестиційного потенціалу. Однак зараз Україна має можливість користуватися найсучаснішими технологіями та розробками, зокрема у сфері медицини, військової та оборонної галузей, а також технологій подвійного призначення. Важливо зазначити, що цей трансфер технологій відбувається на рівні держав і забезпечується державними гарантіями. Надзвичайні

обставини змусили держави і уряди шукати нові шляхи передачі техніки та технологій. Це відкриває перед Україною можливість не лише захистити свою незалежність та територіальну цілісність, а й здійснити інноваційний стрибок у розвитку нашої економіки.

Висновки з проведеного дослідження.

Міжнародний трансфер технологій, як ми побачили, відіграє дуже важливе значення у розвитку України, у тому числі агропромислового комплексу, що сприяє підвищенню його конкурентоспроможності та ефективності.

Українська аграрна галузь на 2024 рік залишається важливим сегментом економіки, який має великий потенціал для росту та розвитку. Незважаючи на сучасні виклики, з якими вона стикається, за правильного підходу та стратегічного управління вона може зберегти своє лідерство в глобальному сільському господарстві. Для забезпечення сталого розвитку агропромислового сектора необхідно створити сприятливий інноваційно-інвестиційний клімат, що включає в себе захист прав власності, стимулювання інвестицій та технологічне оновлення виробництва.

Впровадження та передача технологій покращує наукову та технологічну структуру, допомагає подолати технологічне відставання від розвинених країн світу. Для України міжнародний трансфер технологій допомагає використовувати технічні та наукові досягнення передових країн та просувати власні винаходи та наукові ідеї на світовий ринок відповідних послуг.

Література

1. Аграрний сектор України у 2023 році: складові стійкості, проблеми та перспективні завдання. *НІСД*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ahramnyy-sektor-ukrayiny-u-2023-rotsi-skladovi-stiykosti-problemy-ta>

2. Гнилянська Л., Кісь М., Білоус Ю. Особливості реалізації проектів міжнародного трансферу технологій в агропромисловому секторі. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-102>

3. Мандич О., Бабко Н., Лищенко М., Харчевнікова Л. Особливості міжнародного трансферу технологій в сучасних реаліях розвитку систем управління. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6. С. 174-177. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-61-25.pdf>

4. Мних О., Ярич Б. Міжнародний трансфер технологій і динаміка М&А в умовах цифровізації глобального бізнесу. *Адаптивне управління: теорія і практика*. Серія «Економіка». 2021. Випуск 11 (22). URL: <file:///C:/Users/%D0%9B%D0%B5%D1%81%D1%8F/Desktop/Downloads/400-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-828-1-10-20211208.pdf>

5. Соколюк Г.О. Інституційні аспекти міжнародного трансферу знань і технологій в Україні: реалізація комплексного підходу. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4583>

References:

1. NISD (2023), “The agricultural sector of Ukraine in 2023: components of sustainability, problems and promising tasks”, available at: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ahraryy-sektor-ukrayiny-u-2023-rotsi-skladovi-stiykosti-problemy-ta> (Accessed 05 May 2024).

2. Hnylians'ka, L. Kis', M. and Bilous, Yu. (2024), “Features of implementation of international technology transfer projects in the agro-industrial sector”, *Ekonomika ta suspil'stvo*, [Online], vol. 59, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-102>

3. Mandych, O. Babko, N. Lyshenko, M. and Kharchevnikova, L. (2022), “Peculiarities of international technology transfer in modern realities of the

development of management systems”, *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, [Online], vol. 6, pp. 174-177, available at: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-61-25.pdf> (Accessed 05 May 2024).

4. Mnykh, O. Yarych, B. (2021), “International technology transfer and M&A dynamics in the conditions of digitalization of global business”, *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriia «Ekonomika»*, [Online], vol. 11 (22), available at: <file:///C:/Users/%D0%9B%D0%B5%D1%81%D1%8F/Desktop/Downloads/400-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-828-1-10-20211208.pdf> (Accessed 05 May 2024).

5. Sokoliuk, H.O. (2015), “Institutional aspects of international transfer of knowledge and technologies in Ukraine: implementation of an integrated approach”, *Efektyvna ekonomika*, [Online], vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4583> (Accessed 05 May 2024).

Стаття надійшла до редакції 14.05.2024 р.